



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, กรมการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก, กรมการพัฒนาชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร
 - 1.1 ประชากรที่ศึกษาคั้งนี้ เป็นผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
จาก 72 จังหวัด ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ซึ่งเป็นหน่วยงานใน
สังกัดของกรมการพัฒนาชุมชน 9 เขต จำนวนผู้ดูแลเด็ก 4,618 คน
 - 1.2 ตัวอย่างประชากร เป็นผู้ดูแลเด็กที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดย
จับฉลากเลือกรายชื่อของจังหวัดในแต่ละเขตให้ได้เขตละ 1 จังหวัดรวม 9 จังหวัด มีตัวอย่าง
ประชากร เป็นผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 9 จังหวัดรวมจำนวน 564 คน
ซึ่งไม่น้อยกว่าจำนวนตัวอย่างประชากรที่กำหนดไว้ในข้อ 1.1 และในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม
โดยการสำรวจรายการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ผู้วิจัยเจาะจงเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากจังหวัด
ที่สุ่มไว้ จังหวัดละ 1 ศูนย์ ได้ 9 ศูนย์ แล้วจึงจับฉลากเลือกรายชื่อผู้ดูแลเด็กของแต่ละศูนย์
ที่มีผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงานมากกว่า 1 คน จำนวน 7 ศูนย์ ให้ได้ผู้ดูแลเด็กศูนย์ละ 1 คน
รวม 7 คน ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีก 2 ศูนย์ มีผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงาน ศูนย์ละ 1 คน รวม 2 คน

ซึ่งผู้วิจัยใช้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งหมด รวมผู้ดูแลเด็กที่ใช้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จำนวนทั้งสิ้น 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสำรวจ ซึ่งสร้างและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงภายหลังการทดลองใช้แล้ว มี 2 ชุดคือ

2.1 แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, กรมการพัฒนาชุมชน เป็นแบบประเมินค่า และเติมข้อความลงในช่องว่าง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของผู้ดูแลเด็ก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 แบบสำรวจรายการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, กรมการพัฒนาชุมชน เป็นแบบตรวจสอบรายการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ โดย

3.1 ส่งแบบสอบถามไปยังผู้ดูแลเด็กผ่านกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 564 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 519 ฉบับ แล้วพิจารณาคัดเลือกฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออกมีจำนวน 23 ฉบับ เหลือฉบับที่สมบูรณ์สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 496 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.94 ของแบบสอบถามที่ส่งไปให้ผู้ดูแลเด็กตอบคำถาม

3.2 สังเกตการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในจังหวัดที่สุ่มไว้ 9 จังหวัด จังหวัดละ 1 ศูนย์ ๆ ละ 1 คน รวม 9 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจรายการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวของผู้ดูแลเด็ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ แสดงค่าร้อยละ แล้วเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบ ความเรียง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริม สุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายชื่อ แล้วเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สรุป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจรายการปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ แสดงค่าร้อยละ แล้วเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สรุป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้รับสรุปได้ดังนี้

1. รายละเอียดส่วนตัวของผู้ดูแลเด็ก

1.1 ผู้ดูแลเด็กเป็นจำนวนมาก มีอายุระหว่าง 20-24 ปี (ร้อยละ 41.84) และรองลงมามีอายุระหว่าง 25-29 ปี (ร้อยละ 27.02) ยังเป็นโสด (ร้อยละ 69.39) ได้รับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 67.74) นอกนั้นสำเร็จการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปจนถึงระดับปริญญาตรี บางคนมีประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาแล้ว 3-5 ปี (ร้อยละ 27.62) ที่ปฏิบัติงานนานมากกว่า 10 ปีก็มี แต่เป็นจำนวนน้อย (ร้อยละ 4.03) และจำนวนผู้ปฏิบัติงานไม่ถึง 1 ปี มีถึง ร้อยละ 22.38 เหตุผลที่ผู้ดูแลเด็กเลือกปฏิบัติงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะรักเด็กต้องการ ให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เตรียมความพร้อม (ร้อยละ 73.39) รวมทั้งตนเอง ได้ รับการคัดเลือกและมีความสมัครใจ (ร้อยละ 63.31)

1.2 การปฏิบัติงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวันราชการ ช่วงเวลาที่ผู้ดูแลเด็ก เริ่มปฏิบัติงานมากที่สุด คือระหว่างเวลา 7.00-7.59 น. (ร้อยละ 67.34) และเลิกปฏิบัติ งานในช่วงเวลา 15.00-15.59 น., 16.00-17.00 น. (ร้อยละ 46.37, 34.27) บางคนมาปฏิบัติงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการบ้างเป็นครั้งคราว (ร้อยละ 81.45) ในจำนวนนี้ ส่วนมากมาทำความสะอาดบริเวณอาคาร (ร้อยละ 92.18) เป็นจำนวนน้อยที่มาจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 15.63)

1.3 ด้านความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กเป็นจำนวนมาก ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมาก่อน (ร้อยละ 34.27) ส่วนผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว ได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของทางราชการและเอกชน โดยเฉพาะจากกรมการพัฒนาชุมชนมากที่สุด คือจำนวน 20 วัน สำหรับการได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขนิสัย มีผู้ได้รับความรู้ด้านนี้ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และเฉพาะอย่างยิ่ง จากโทรทัศน์มากที่สุด นอกจากนี้ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 34.68 ไม่มีหนังสือหรือคู่มือใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2. การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1 การเป็นแบบอย่างที่ดี

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า จากรายการปฏิบัติ 14 รายการ โดยเฉลี่ยแล้วผู้ดูแลเด็กทำเป็นประจำ 8 รายการ ได้แก่ สวมเสื้อผ้าที่สะอาด ล้างมือเมื่อมือสกปรก เก็บอาหารไว้มิดชิด ไม่ให้แมลงวันตอม ยืนและเดินตัวตรง ระมัดระวังไม่ให้เสื้อผ้าที่ใส่สกปรก รักษาความสะอาดของร่างกาย ใช้ภาชนะที่สะอาดใส่อาหารรับประทาน และสวมรองเท้านักทุกครั้งเมื่อออกจากบ้านหรือห้องเรียน

ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยทำบ้างไม่ทำบ้างจำนวน 6 รายการ ได้แก่ นั่งตัวตรงปล่อยตัวตามสบาย ตีมน้ำด้วยแก้วน้ำที่เป็นของส่วนตัว รับประทานอาหารเป็นเวลา เช็ดมือให้แห้งด้วยผ้าเช็ดมือภายหลังล้างมือ ล้างมือภายหลังจากเข้าส้วม และล้างมือก่อนรับประทานอาหาร

ข้อมูลจากแบบสำรวจพบว่า ผู้ดูแลเด็กจำนวนมากที่สุด มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย รักษาความสะอาดของร่างกาย ระมัดระวังไม่ให้เสื้อผ้าที่ใส่สกปรก สำรวมบุคลิกภาพในการยืน เดิน ให้ถูกสุขลักษณะ และใช้ภาชนะที่สะอาดใส่อาหารรับประทาน

สำหรับการเป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องผู้ดูแลเด็กไม่ได้ทำเป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ ล้างมือก่อนรับประทาน เช็ดมือให้แห้งด้วยผ้าเช็ดมือภายหลังล้างมือ สำรวมบุคลิกภาพในการนั่ง ให้ถูกสุขลักษณะ ตีมน้ำด้วยแก้วที่เป็นของส่วนตัวและรับประทานอาหารเป็นเวลา

2.2 การอบรมและฝึกฝน

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การอบรมและฝึกฝนจำนวน 33 รายการ โดยเฉลี่ยแล้วผู้ดูแลเด็กทำเป็นประจำ มีจำนวน 19 รายการ ได้แก่ รับประทานอาหารตามเวลาที่กำหนดไว้ ให้เด็กนอนพักผ่อนกลางวันตามเวลาที่กำหนด จัดน้ำดื่มที่สะอาดไว้ให้เด็กดื่ม ให้เด็กล้างมือให้สะอาดเมื่อมือเปื้อน เตือนให้เด็กระมัดระวังในการเล่นที่ทำให้เกิดอันตราย ให้เด็กนอนพักผ่อนกลางวันโดยนอนราบกับพื้นเหยียดตัวตรง แต่ปล่อยตัวตามสบาย ชมเชยเมื่อเด็กรู้จักรักษาความสะอาดร่างกายตนเอง ให้เด็กนอนพักผ่อนกลางวันโดยนอนเว้นที่ห่างกันพอสมควร ให้เด็กล้างหน้าหรืออาบน้ำภายหลังจากตื่นนอนตอนบ่าย พยายามให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุด สอนเด็กให้รู้จักอันตรายในการรับประทานอาหารบางชนิด เตือนให้เด็กรับประทานอาหารอย่างเรียบร้อย ไม่รีบร้อนหรือทำหกเลอะเทอะ ฝึกให้เด็กวางของใช้ส่วนตัวให้เป็นที่ ดูแลเด็กให้ช่วยกันเก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่นแล้ว สอนให้เด็กรู้จักประโยชน์ของการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ให้เด็กล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร ให้เด็กออกกำลังกายกลางแจ้งทุกวันถ้าฝนไม่ตก ให้เด็กแปรงฟันหรือบ้วนปากให้สะอาดเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว และสอนให้เด็กสังเกตความปลอดภัยของอุปกรณ์การเล่น ก่อนการเล่น

ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมและฝึกฝนให้แก่เด็กปฐมวัยโดยทำบ้างไม่ทำบ้าง จำนวน 24 รายการ ได้แก่ เตือนให้เด็กยืน เดินตัวตรง อธิบายให้เด็กทราบถึงอันตรายในการใช้มือสกปรกขยี้ตา ดูแลเด็กให้เก็บขยะหรือสิ่งสกปรกทิ้งลงในถังขยะ เตือนให้เด็กเคี้ยวอาหารให้ละเอียดก่อนกลืน จัดอาหารกลางวันที่มีสารอาหารครบ 5 หมู่ จากผลผลิตที่มีตามฤดูกาล หรือมีในท้องถิ่นให้เด็กรับประทาน ดูแลเด็กให้วางสิ่งของต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ เตือนให้เด็กนั่งตัวตรงปล่อยตัวตามสบาย แสดงให้เด็กรู้จักวิธีใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือมือปิดปากเมื่อไอหรือจาม จัดแก้วน้ำที่สะอาดให้เด็กใช้เฉพาะคน ให้เด็กหยุดพักชั่วคราว ไม่เล่น ไม่นอนทันทีที่รับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ให้เด็กใช้ผ้าเช็ดตัวหรือเช็ดหน้าให้แห้งภายหลังจากอาบน้ำหรือล้างหน้า สอนให้เด็กรู้จักวิธีเช็ดน้ำมูกด้วยผ้าเช็ดหน้า หรือกระดาษนุ่ม อธิบายให้เด็กทราบถึงอันตรายในการใช้ไม้แคะหู ตรวจร่างกายเด็กทุกวัน ให้เด็กหยุดพักชั่วคราวภายหลังจากออกกำลังกาย โดยให้เด็กนั่งหรือนอนเหยียดราบกับพื้นที่สะอาดประมาณ 5-10 นาที จัดอาหารเสริมจากผลผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เด็กรับประทาน ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและคอยอธิบายถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นเมื่อพบว่าเด็กหยิบอาหารที่ตกลงพื้นขึ้นมา

รับประทาน เตือนเด็กไม่ให้พูดคุยกันในขณะที่มีอาหารอยู่เต็มปาก ให้เด็กได้รับการตรวจสุขภาพ จากเจ้าหน้าที่อนามัย อย่างน้อยทุก 6 เดือน ให้เด็กใช้ผ้าเช็ดมือ เช็ดมือให้แห้งภายหลังล้างมือ ตักเตือนให้เด็กหลีกเลี่ยงไม่คลุกคลีกับคนที่ เป็นโรคติดต่อ สอนให้เด็กรู้จักวิธีทำความสะอาดส้วมหลังจากขับถ่าย คุณแลเด็กให้ใช้น้ำหรือทำความสะอาดกันหลังจากขับถ่าย และให้เด็กล้างมือให้สะอาดภายหลังจากเข้าส้วม

ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า ผู้ดูแลเด็กทุกคนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมและฝึกฝนให้แก่เด็กในเรื่องเก็บขยะหรือสิ่งสกปรกทิ้งลงในถังขยะ ล้างหน้าหรืออาบน้ำ ภายหลังจากตื่นนอนตอนบ่าย ช่วยตนเองทำความสะอาดกันหลังจากการขับถ่าย ทำความสะอาดส้วมหลังการขับถ่าย แก้วไขพฤติกรรมเด็กทันทีที่เมื่อพบว่า เด็กปฏิบัติตัวด้านสุขนิสัยไม่ถูกต้อง ให้เด็กรับประทานอาหารตามเวลาที่กำหนดไว้ นอนพักผ่อนกลางวันตามเวลาที่กำหนด นอนพักผ่อนกลางวันโดยนอนราบกับพื้น ปล่อยตัวตามสบาย ยืน เดิน ถูกสุขลักษณะ เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยตนเองและฝึกฝนการมีสุขนิสัยที่ดี เข้าช่วยเหลือเมื่อเด็กขอร้องให้ช่วยทำกิจกรรมที่เด็กทำไม่ได้

สำหรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมและฝึกฝนให้แก่เด็กที่ผู้ดูแลเด็กไม่ได้ทำเป็นจำนวนมากกว่า ร้อยละ 50 ได้แก่ ล้างมือให้สะอาดภายหลังจากเข้าส้วม เช็ดมือด้วยผ้าเช็ดมือหลังจากล้างมือ เช็ดหน้าหรือเช็ดตัวให้แห้งภายหลังจากล้างหน้าหรืออาบน้ำด้วยผ้าส่วนตัว แนะนำเด็กเกี่ยวกับสุขนิสัยในการรับประทาน อาหาร เช่น รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ 5 หมู่ ทุกวัน เคี้ยวให้ละเอียดก่อนกลืน รับประทานอาหารอย่างเรียบร้อยไม่รีบร้อนทำหกเลอะเทอะ พูดคุยในขณะที่มีอาหารอยู่เต็มปากทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ เก็บอาหารที่ตกลงพื้นขึ้นมารับประทานทำให้เกิดโรคได้ รับประทานอาหารบางชนิด เช่น เนื้อสัตว์ที่สุก ๆ ดิบ ๆ อาหารที่มีแมลงวันตอมทำให้เกิดโรคได้ จัดแก้วนํ้าที่สะอาดให้เด็กใช้เฉพาะคน นั่งหรือพักชั่วคราว ภายหลังรับประทานอาหารเสร็จแล้ว หยุดพักชั่วคราวภายหลังการออกกำลังกาย โดยนั่งหรือนอนเหยียดราบ กับพื้นที่สะอาดและนั่งถูกสุขลักษณะ

2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจำนวน 16 รายการ โดยเฉลี่ยแล้วผู้ดูแลเด็กทำเป็นประจำ มีจำนวน 10 รายการ ได้แก่ จัดสถานที่ให้เด็กนอนพักผ่อนกลางวันในที่ ๆ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ทิ้งเศษกระดาษ ขยะ หรือสิ่งสกปรกลงในถังขยะหรือที่ที่จัดไว้ จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายแก่เด็ก โดยจัดไว้ในที่

ที่ปลอดภัยต่อเด็ก จัดสถานที่เล่นให้เด็กได้เล่นในที่ที่ปลอดภัย จัดเก็บรักษาเครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เป็นที่ จัดให้มีที่เก็บของใช้และของเล่นของเด็ก จัดที่สำหรับเด็กป่วยให้นอนพักต่างหาก ระวังรักษาสภาพภายในศูนย์ฯ ให้สะอาดปราศจากหยากไย่ใยแมงมุม ฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกอื่น ๆ ปรับปรุงบริเวณรอบศูนย์ฯ ไม่ให้มีน้ำขัง หลุมบ่อ หรือสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่เด็ก และจัดบริเวณศูนย์ฯ ให้มีความร่มรื่น

ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี โดยทำบ้าง ไม่ทำบ้าง จำนวน 6 รายการ ได้แก่ วางสิ่งของเครื่องใช้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำความสะอาดบริเวณที่ให้เด็กนอน ตรวจสอบความปลอดภัยของอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็ก ก่อนใช้ทำกิจกรรม ขอความร่วมมือให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กหรือผู้ปกครองซ่อมแซมเครื่องเล่น อุปกรณ์สิ่งชำรุด ให้อยู่ในสภาพดี ดูแลรักษาความสะอาดห้องส้วมทุกวัน และจัดป้ายนิเทศหรือมุมเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย

ข้อมูลจากแบบสำรวจ พบว่า ผู้ดูแลเด็กทุกคน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ จัดถังขยะไว้ประจำศูนย์ รักษาความสะอาดภายในอาคารศูนย์ฯ ดูแลรักษาความสะอาดห้องส้วม จัดที่นอนพักผ่อนกลางวันสำหรับเด็กถูกสุขลักษณะ ได้แก่ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ปราศจากยุง แมลงวัน แดงไม่ส่อง เป็นต้น จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายแก่เด็ก ให้อยู่ในที่ที่ปลอดภัยต่อเด็ก และจัดบริเวณโดยรอบศูนย์ฯ ให้ร่มรื่น ส่วนรายการอื่น ๆ มีผู้ดูแลเด็กปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 50

2.4 การประสานงานกับผู้ปกครอง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า การประสานงานกับผู้ปกครองจำนวน 9 รายการ โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้ดูแลเด็กทำเป็นประจำมีจำนวน 3 รายการ ได้แก่ แนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กไปให้แพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัยตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วยแทนการซื้อยามารับประทานเอง ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้จัดหาของใช้ส่วนตัวให้เด็กเพื่อฝึกสุขนิสัย และ ดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเด็ก พัฒนาการ หรือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการประชุมชี้แจงผู้ปกครองให้เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์ฯ

ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประสานงานกับผู้ปกครองโดยทำบ้าง ไม่ทำบ้าง จำนวน 6 รายการ ได้แก่ แนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักวิธีปฐมพยาบาลให้แก่เด็กก่อนพาไปหาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่อนามัยในกรณีที่เด็กได้รับอุบัติเหตุ ขอความร่วมมือผู้ปกครองให้ช่วยฝึกสุขนิสัยให้แก่เด็กที่บ้าน ให้ความรู้ผู้ปกครองในการอบรมและฝึกสุขนิสัยเด็ก ให้ความรู้

แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพาเด็กไปรับภูมิคุ้มกันโรค รายงานให้ผู้ปกครองทราบผลการตรวจสุขภาพเด็กจากเจ้าหน้าที่อนามัยเพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงข้อบกพร่องของเด็กด้วยกัน และขอความร่วมมือผู้ปกครองในการผลิตเปลี่ยนกันมาประกอบอาหารเสริมให้แก่เด็ก

ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า ผู้ดูแลเด็กทุกคนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประสานงานกับผู้ปกครองในเรื่องจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเด็ก พัฒนาการหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์

สำหรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการประสานงานกับผู้ปกครอง ที่ผู้ดูแลเด็กไม่ได้ทำเป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการผลิตเปลี่ยนกันทำอาหารเสริมให้แก่เด็ก ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพาเด็กไปรับภูมิคุ้มกันโรค แนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักวิธีปฐมพยาบาลให้แก่เด็กก่อนพาไปหาแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่อนามัยในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ และรายงานให้ผู้ปกครองทราบผลการตรวจสุขภาพเด็กจากเจ้าหน้าที่อนามัย และข้อบกพร่องเกี่ยวกับสุขนิสัยเด็กเพื่อร่วมมือกันแก้ไข

3. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็ก

ปัญหาเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กที่เป็นอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยอยู่ในระดับความเป็นปัญหาดังนี้

ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง ขาดความรู้เรื่องการเจริญเติบโตและสุขภาพของเด็กปฐมวัย ขาดความรู้ในการนำวิธีการเช็ดหน้าไปใช้ในการสร้างเสริมสุขนิสัย หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องด้านสุขนิสัยของเด็กปฐมวัย ขาดแคลนคู่มือในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กและ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคหอดลมอักเสบและการป้องกัน

ปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการสร้างเสริมสุขนิสัยหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องด้านสุขนิสัยของเด็กปฐมวัย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การเล่านิทาน เป็นต้น ขาดความสามารถในการผลิตและการใช้สื่ออุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลเด็กด้านสุขนิสัย ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคและการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้อง

กับสุขนิสัยของเด็ก เช่น โรคคอตีบ โรคหัด โรคขาดสารอาหาร โรคตา โรคอุจจาระร่วง และโรคหัด เป็นต้น

ปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคหัด และการป้องกันและขาดความรู้ในการนำวิธีการสนทนาไปใช้ในการสร้างเสริมสุขนิสัยหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องด้านสุขนิสัยของเด็กปฐมวัย

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่เป็นอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ ได้แก่ ปัญหาเรื่องเด็กไม่เชื่อฟังทำตามใจตัวเอง เด็กส่วนใหญ่ยังไม่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง จำนวนเด็กที่ศูนย์มีมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาอยู่ในระดับมากเพียง 1 รายการ คือ ผู้ปกครองไม่จัดหาของใช้ส่วนตัวให้แก่เด็ก ส่วนรายการอื่นเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาผู้ปกครองขาดความร่วมมือในการฝึกสุขนิสัยเด็กที่บ้าน ผู้ปกครองไม่มีเวลาพบปะปรึกษาหารือกับผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองมีความคิดขัดแย้งกับผู้ดูแลเด็กในการฝึกสุขนิสัย และผู้ปกครองมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริโภค

3.4 ปัญหาอื่น ๆ

ในประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาที่อยู่ในระดับมาก 2 รายการคือ ขาดงบประมาณสนับสนุนและขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสร้างเสริมสุขนิสัย ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ขาดแคลนน้ำดื่มมาใช้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 การเป็นแบบอย่างที่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำในพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้ตนเองมีบุคลิกภาพดี เช่น สวมเสื้อผ้าที่สะอาด รักษาความสะอาดของร่างกาย ยืนและเดินตัวตรง เป็นต้น อาจมีผลเนื่องมาจากผู้ดูแลเด็กทุกคนได้ผ่านการศึกษาในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษามาแล้ว ซึ่งในหลักสูตรดังกล่าว ได้ระบุให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ได้ศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และยังกำหนดให้วิชาพลานามัยเป็นวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเป็นสำคัญ ประกอบกับผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมาแล้วถึงร้อยละ 65.73 (326 คน) ในจำนวนนี้ ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กรมการพัฒนาชุมชนจัดขึ้นร้อยละ 85.28 (278 คน) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรที่จัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กก่อนประจำการ และหลักสูตรการฝึกอบรม เพิ่มพูนทักษะผู้ดูแลเด็ก พบว่า กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดเนื้อหาวิชา คุณลักษณะที่ดีของผู้ดูแลเด็กและบุคลิกลักษณะของผู้ดูแลเด็กที่ดีให้ผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, กองพัฒนาสตรีและเด็ก 2528: 149, 164) ดังที่ อำไพ สุจริตกุล และคณะ (2531: 127-128) พบว่า ผู้ดูแลเด็กได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกฝนอบรมไปปรับปรุงการปฏิบัติในทุก ๆ ด้าน และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะข้อกำหนดแนวทางในการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กแล้วจะเห็นว่า ได้เน้นลักษณะเด่นในด้านบุคลิกภาพดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ไม่เป็นโรคติดต่อ (กรมการพัฒนาชุมชน กองพัฒนาสตรีและเด็ก 2528: 124) และผลจากการสำรวจข้อมูลยังพบว่า ผู้ดูแลเด็กทุกคนมีบุคลิกภาพดี ทั้งกิริยามารยาท ท่าทีที่แสดงออก มีความร่าเริงแจ่มใส และแต่งกายสะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ จากข้อมูลปรากฏว่าผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุนัษย์ให้แก่เด็กปฐมวัยจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิตยสาร วิทยุ และหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะโทรทัศน์ มากที่สุดถึงร้อยละ 75.81 จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ดูแลเด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จากความเจริญของสื่อมวลชน ดังนั้นเพื่อให้เด็กมีสุนัษย์ที่ดีซึ่งมีส่วนต่อการพัฒนาต่าง ๆ แล้ว ผู้ดูแลเด็กหรือผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลให้เด็กได้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ (เบญจา แสงมลิ 2526: 90) ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของไบรอัน และวอลเบค (Bryan and Walbek 1970: 325-353) และมิดลาร์สกี ไบรอัน และ บรีคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman 1973: 321-328)

ซึ่งต่างก็พบว่า เด็กในสภาพการณ์ที่มีผู้ที่เป็นแบบอย่างกระทำและพูดสอดคล้องกัน จะแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพการณ์ที่มีผู้ที่เป็นแบบอย่างกระทำและพูดไม่สอดคล้องกัน ในทำนองเดียวกัน ถ้าผู้ดูแลเด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี เช่นเดียวกับการอบรมสั่งสอนพฤติกรรมนั้น ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัยด้วย เด็กย่อมซึมซับและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เหมือนดังที่ผู้ดูแลเด็กปลูกฝังลักษณะเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

1.2 การอบรมและฝึกฝน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า พฤติกรรมที่ผู้ดูแลเด็กอบรมและฝึกฝนให้แก่เด็กโดยทำบ้างไม่ทำบ้าง มีมากกว่าการทำให้เป็นประจำ พฤติกรรมที่ทำให้เป็นประจำเป็นรายการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน รวมทั้งเป็นพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่กรมการพัฒนามหาชนกำหนดไว้ให้ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติ เช่น ให้เด็กรับประทานอาหารตามเวลาที่กำหนดไว้ ให้นอนพักผ่อนกลางวัน ออกกำลังกายกลางแจ้ง จัดน้ำดื่มที่สะอาดไว้ให้เด็กดื่ม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ผู้ดูแลเด็กได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติในพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจนมากกว่าที่จะริเริ่ม หรือพิจารณาทำกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นเอง ดังที่ อารยา วัฒนกิจ (2527: 83) พบว่า ผู้ดูแลเด็กบางคนไม่เคยริเริ่มทำกิจกรรมใดด้วยตนเอง นอกจากจะได้รับการกระตุ้นหรือกำหนดจากพัฒนาการ อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมบางอย่างที่ผู้ดูแลเด็กฝึกอบรมให้เด็กได้ปฏิบัติเป็นประจำเช่นกัน ซึ่งพฤติกรรมนั้นมิได้กำหนดไว้ในตารางการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะ เช่น ให้เด็กล้างมือให้สะอาดเมื่อมือเปื้อน ชมเชยเมื่อเด็กรู้จักรักษาความสะอาดร่างกายตนเอง สอนให้รู้จักประโยชน์ของการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ พยายามให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุด สอนให้รู้จักอันตรายในการรับประทานอาหารบางชนิด เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมาแล้ว 1-2 ครั้ง ถึงร้อยละ 81.90 (367 คน) และมีคู่มือในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 65.32 และเมื่อพิจารณาคู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่กรมการพัฒนามหาชนจัดทำขึ้นในแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งแผนการจัดประสบการณ์ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะปรากฏมีการสอดแทรกพฤติกรรมด้านสุขนิสัยไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัด เช่น กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา การเล่นตามศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ดูแลเด็กเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขนิสัยโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ถึงร้อยละ 75.81 และจากวิทยุ ร้อยละ 53.83 จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ดูแลเด็กเกิด

การเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการสำรวจปรากฏว่า รายการอบรมและฝึกฝนให้แก่เด็กปฐมวัยบางประเด็นไม่สอดคล้องกับ ข้อมูลจากแบบสอบถาม กล่าวคือในระหว่างการสำรวจ การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ผู้วิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กทุกคน มิได้สอนให้เด็กรู้จักอันตรายในการรับประทานอาหารบางชนิด ซึ่งทำให้เกิดโรคได้ เช่น เมื่อเด็กหยิบอาหารที่ตกลงบนพื้นโต๊ะขึ้นมารับประทาน การรับประทานอาหารที่มีแมลงวันตอม เพราะในระหว่างที่เด็กกำลังรับประทานอาหารมีแมลงวันตอมอาหารในภาชนะที่ใส่อาหารของเด็ก แต่ผู้ดูแลเด็กมิได้ใส่ใจที่จะตักเตือนให้เด็กระมัดระวัง ปิดแมลงวันออกไปและอธิบายให้ทราบถึงอันตรายในการรับประทานอาหารที่มีแมลงวันตอม เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้ดูแลเด็กคาดไม่ถึงว่าเป็นเรื่องสำคัญหรือเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ปกติ และจากการสำรวจยังพบว่า เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่ง เช่น ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักโดยให้มือหยิบอาหารรับประทาน ผู้ดูแลเด็กจึงควรฝึกให้เด็ก ล้างมือให้สะอาดทั้งก่อนและหลังรับประทานอาหารอย่างสม่ำเสมอด้วย

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมที่ผู้ดูแลเด็กไม่เคยฝึกอบรมให้กับเด็กแล้ว มีอยู่หลายรายการ เช่น ไม่เคยอธิบายให้เด็กทราบถึงอันตรายในการใช้ไม้แคะหูถึงร้อยละ 53 จากการสำรวจพบว่า ผู้ดูแลเด็กให้เหตุผลของการไม่ทำว่า ยังไม่มีพฤติกรรมการใช้ไม้แคะหูเกิดขึ้นจึงไม่ได้สอน บางคนให้เหตุผลว่าคาดไม่ถึงว่าเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งในเรื่องนี้ ประภาพรณ สุวรรณสุข(2526: 45) กล่าวถึงหลักในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย ดังเช่นการป้องกันอันตรายจากโรคหรืออุบัติเหตุไว้ว่า ผู้ดูแลเด็กไม่จำเป็นต้องรอให้เด็กแสดงพฤติกรรมขึ้นก่อนแล้วจึงแสดงเหตุผลให้เด็กทราบถึงการกระทำที่ควรทำไม่ควรทำ ด้วยการให้ปัจจัยในการปลูกฝังสุขนิสัยเด็ก เช่น คำชมเชยหรือการลงโทษ แต่สิ่งที่ผู้ดูแลเด็กควรทำคือ การจัดเตรียมประสบการณ์ให้กับเด็กในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการวางแผนล่วงหน้า

พฤติกรรมการใช้ไม้แคะหูให้เด็กใช้ผ้าเช็ดตัวหรือเช็ดหน้าให้แห้งภายหลังจากอาบน้ำหรือล้างหน้า รวมทั้งการล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร และการจัดแก้วน้ำที่สะอาดให้เด็กใช้เฉพาะคน จากการสำรวจผู้ดูแลเด็กให้เหตุผลว่า ไม่คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นนักประกอบกับมีปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ และงบประมาณในการจัดหาเครื่องใช้จำเป็นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่แล้ว สาเหตุดังกล่าวจึงหลายเป็นความ

เคยชินที่ผู้ดูแลเด็กไม่คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการอบรมเด็กนัก นอกจากนั้นจากการสังเกตพบว่า ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วไปยังมีปัญหาเกี่ยวกับการนอนไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ได้ฝึกระเบียบในการนอนจึงปล่อยให้เด็กหาที่นอนเองตามใจชอบ ให้เด็กนอนเบียดเสียดรวมกันเป็นประจุก ทั้งที่มีบริเวณ กว้างขวาง พฤติกรรมการไม่ชอบสวมรองเท้าขณะวิ่งเล่นในสนามกลางแจ้ง ขาดการเน้นด้าน สุขอนามัยในการรับประทานอาหาร ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยพบจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่ง ผู้ดูแลเด็กนำอาหารที่เด็กเอามาจากบ้านใส่รวมกันในซามไบใหญ่ และออกคำสั่งให้เด็กทุกคนนั่งล้อมวงบนโต๊ะอาหารแทนการนั่งเก้าอี้ โดยนั่งหันหน้าออกทั้ง 4 ด้าน แล้วผู้ดูแลเด็กเดินวนใช้ช้อนคันเดียวกันตักอาหารให้เด็กรับประทาน ในขณะที่เดียวกันก็ออกคำสั่งให้เด็กรีบเคี้ยวอาหารแล้วกลืน ไม่ให้อมไว้ ผู้ดูแลเด็กให้เหตุผลของการกระทำดังกล่าวว่าถ้าให้เด็กรับประทานเองจะช้าและหกเลอะเทอะ เป็นภาระมากในการทำความสะอาด

จากพฤติกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่เกิดจากการที่ผู้ดูแลเด็กไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพ อารมณ์ และสุขนิสัยของเด็ก เกี่ยวกับเรื่องนี้ สวอร์เทาท (2515: 374) ได้ให้ความเห็นว่า การฝึกหัดลักษณะนิสัย ในระยะทารกและวัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญต่อการก่อรูปลักษณะ และวิถีชีวิตมากกว่าการฝึกหัดในระยะหลัง ๆ ของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพอนามัยไทยที่กล่าวไว้ว่า การฝึกพฤติกรรมอนามัยที่ถูกสุขลักษณะตั้งแต่เล็ก สามารถกระทำได้ง่ายและประสบความสำเร็จได้ดีกว่าการแก้ไขพฤติกรรมอนามัยที่ผิดเมื่อโตขึ้น (ศิริรักษ์ พ่วงพรหิทธิ 2527: 98)

นอกจากนั้น อีริกสัน (Erikson) นักจิตวิทยาได้กล่าวเน้นว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว หากสิ่งที่แวดล้อมเด็กอยู่ ช่วยสร้างเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึที่ดี เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม ถ้าจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวไม่ดีพอ สุขภาพจิตเด็กจะเสียไป และทำให้เกิดความคับข้องใจตามมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 7-8)

จากการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอบรมของผู้ดูแลเด็กพบว่า จะเป็นพฤติกรรมการบอกกล่าวสั่งสอน อบรมแนะนำให้กระทำด้วยวาจาเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัย ซึ่งเบญจมา แสงมลิ (2526: 111-123) ได้กล่าวถึงไว้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขนิสัยให้กับเด็กมีหลายวิธี เช่น การเล่านิทาน การเล่นบทบาทสมมติ การร้องเพลงและทำท่าทางประกอบ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนาน และจะจดจำนำไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้ดูแลเด็ก บอกกล่าวสั่งสอน อบรม และแนะนำให้เด็กปฏิบัติพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วย

วาจาเพื่อปลูกฝังสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ถ้าจะให้ได้ผลดียิ่งขึ้นผู้ดูแลเด็กควรแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ให้เด็กเห็นด้วย แล้วให้เด็กทดลองทำตาม (อุดมลักษณ์ กุลนิจิตร 2534: สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ดิวอี้ (Dewey อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526: 78-79) ที่ว่าเด็กมีเสรีภาพในการเรียนรู้ และเด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ โดยการกระทำ

นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กไม่ควรมีลักษณะบังคับหรือเคี่ยวเข็ญจนกระทั่งเด็กเกิดอคติ ควรปล่อยให้เด็กได้ทำกิจกรรมในสิ่งที่เขาพอใจไปเรื่อย ๆ แล้วจึงค่อย ๆ ชักชวนหรือดึงความสนใจให้เข้าร่วมกิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531: 2) การเกิดทักษะใด ๆ นั้น มิใช่เกิดขึ้นง่าย จะต้องมีการกระทำเป็นขั้นตอนและสั่งสมความสามารถต่อเนื่องกันมา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาเด็กปฐมวัย ส่วนพฤติกรรมที่สร้างเสริมสุขนิสัยควรเรียนจากการปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยมีการสอดแทรกเจตคติและความรู้แต่เพียงเล็กน้อย ควบคู่กันไป ลำดับขั้นตอนในการฝึกเริ่มจากการเลียนแบบ การลงมือทำตามแบบ ทำได้ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งสามารถทำเองได้โดยอัตโนมัติ (ควีน ชาวหนู มปป.: 25)

จากหลักการจัดกิจกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ถ้าผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่ได้รับจากการฝึกอบรมอย่างดีพอ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อภารกิจ สามารถบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของสังคมได้ ตรงกับคำกล่าวที่ว่า การฝึกฝนอบรมเป็นกรรมวิธีที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานของบุคคลทั้งมวลในสังคมได้สังคมหนึ่ง (Frederick and Charles 1945: 1)

1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมที่ผู้ดูแลเด็กทำเป็นประจำ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดสถานที่ให้เป็นสัดส่วน เช่น มีที่เก็บของใช้ จัดที่ฝึกสำหรับเด็กป่วยให้นอนพักต่างหาก จัดที่ให้เด็กนอนพักผ่อนกลางวันในที่ ๆ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กในชนบท อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ กล่าวคือมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา มีไม้ดอกไม้ประดับ บริเวณศูนย์ฯ ภายนอกกว้างขวาง อาคารมีหน้าต่างเพียงพอที่จะทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างเพียงพอ ซึ่งในเรื่องนี้ สุชาติ โสภประยูร (2525: 11-30) กล่าวไว้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ จัดว่าเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สำคัญทาง

การศึกษา เพราะการที่เด็กได้อยู่ในสถานที่ที่ถูกสุขลักษณะ คือมีความสะอาด เป็นระเบียบ เรียบร้อย และปลอดภัยต่อสุขภาพนั้น มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของเด็กเนื่องจากเด็กได้พบเห็น เป็นตัวอย่าง และหากได้ลงมือปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะบ่อยครั้ง จะทำให้เด็ก เกิดความเคยชินจนกลายเป็นนิสัย อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า จากการสำรวจของ ผู้วิจัยพบว่า ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งอยู่ในสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ เช่นพื้นศูนย์ฯ เป็นพื้นดิน ฝุ่นละอองฟุ้งกระจายมีอันตรายต่อสุขภาพเด็ก โดยเฉพาะในฤดูฝนประสบปัญหาพื้นศูนย์ฯ เจาะแฉะ แนวทางหนึ่งที่ต้องแก้ไขก็คือควรมีการสำรวจและให้การสนับสนุนแก่ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กที่มีสภาพเหล่านี้ โดยวิธีการพัฒนาชุมชนคือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนด้านวัสดุที่จำเป็น หรือหาทางให้องค์กรความช่วยเหลือ เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากการสำรวจยังพบว่าห้องน้ำห้องส้วมมีกลิ่นเหม็น บริเวณมีน้ำขังและแฉะแฉะ ส้วมบางแห่งอยู่นอกตัวอาคารมีระยะทางไกล อีกทั้งผู้ดูแล เด็ก ปลอมยให้เด็กเข้าส้วมเองไม่ได้ติดตามดูว่าเด็กปฏิบัติได้ถูกสุขลักษณะหรือไม่ ทั้งนี้อาจ จะเป็นเพราะว่าผู้ดูแลเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่หรือดูแลไม่ทั่วถึง หรืออาจไม่เห็นความสำคัญ ในเรื่องนี้ ประกอบกับภาวะขาดแคลนน้ำในชนบททั่วไป จึงเป็นเหตุให้สภาพแวดล้อมภายใน อาคารไม่เหมาะสมดังกล่าว ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอีกประการหนึ่ง จากการวิเคราะห์ ผลและจากการสำรวจพบว่า ผู้ดูแลเด็กละเลยการดูแลในเรื่องความปลอดภัยของอุปกรณ์ เครื่องเล่นสำหรับเด็ก อาจจะเป็นเพราะไม่เห็นความสำคัญของการเล่น และอุบัติเหตุที่อาจ เกิดขึ้นจากการเล่นที่ซำรด

ในเรื่องความสำคัญของสภาพแวดล้อม (พุศดี ภูอินทร์ 2526: 48-49) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในวัยเด็กตอนต้นเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต การปลูกฝังให้ เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ที่ถูกต้องง่ายกว่า ความพยายามในการแก้ไขความรู้ ทักษะคติหรือ พฤติกรรมเก่า ๆ ที่เด็กได้รับมาอย่างไม่ถูกต้อง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 138) กล่าวถึง บรรยากาศของสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะไว้ว่า การมีอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกไม่เป็น การเพียงพอ แต่มีความหมายรวมถึงการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย โดยเน้นการใช้ สิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสุขภาพทางกาย สุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคม มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการ จัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะนี้เห็นว่า เด็กจะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อเด็กได้เกี่ยวข้องกับปัญหาและ สภาพการณ์ต่าง ๆ โดยมีครูหรือผู้ดูแลเด็กคอยช่วยเหลือให้เด็กฝึกฝนนิสัยอยู่เสมอ

1.4 การประสานงานกับผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการประสานงานกับผู้ปกครองพบว่า โดยเฉลี่ยผู้ดูแลเด็กทำบ้างไม่ทำบ้าง ในเรื่องของการให้ความรู้ คำแนะนำและการขอความร่วมมือเกี่ยวกับการฝึกสุนัขเลี้ยงเด็ก การป้องกันโรค และการปฐมพยาบาล รวมทั้งการรายงานให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพเด็กจากเจ้าหน้าที่อนามัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น จากการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าเด็กส่วนใหญ่มาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีพี่ ๆ มาส่ง ทั้งนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมักจะมีที่ตั้งใกล้ ๆ กับโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลจากบ้านเรือน จะมีผู้ปกครองเพียงบางคนเท่านั้นที่มารับส่งเด็กเอง แต่ผู้ดูแลเด็กเองก็ไม่สามารถให้คำแนะนำได้มากนัก เพราะจากข้อมูลที่ได้พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ มีความรู้ในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น อีกทั้งยังมีสถานภาพโสด และมีอายุระหว่าง 20-24 ปี จึงขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก การฝึกสุนัขเลี้ยงรวมทั้งโรคเด็กและการป้องกันโรค เป็นสาเหตุให้ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีความมั่นใจในการให้ความรู้และคำแนะนำกับผู้ปกครอง นอกจากนี้งานวิจัยของ อารยา วัฒนกิจ (2526: 83-84) เกี่ยวกับเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อผู้ดูแลเด็กพบว่า ผู้ปกครองให้ความเชื่อถือผู้ดูแลเด็กน้อยกว่าครูในโรงเรียน

ในประเด็นของการขอความร่วมมือผู้ปกครองในการผลิตเปลี่ยนกันทำอาหารเสริมให้กับเด็กนั้น จากข้อมูลที่ได้พบว่า โดยเฉพาะแล้วผู้ดูแลเด็กไม่เคยประสานงานกับผู้ปกครองในเรื่องนี้มากถึงร้อยละ 40 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มารับส่งเด็กเอง ประการหนึ่งแล้วประกอบกับทั้งผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กเองยังไม่เข้าใจถึงหลักการและความสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งระบุไว้ว่า เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเอง และร่วมมือกันพัฒนาเด็กพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยเผยแพร่วิทยาการใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครอง และชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองจึงปล่อยให้เป็นการของผู้ดูแลเด็กในการเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง จากการสำรวจข้อมูลยังพบว่า สาเหตุที่ผู้ดูแลเด็กไม่ประสานงานกับผู้ปกครองนั้น มีเหตุผลว่าถึงขอร้องผู้ปกครองก็ไม่มาช่วยเพราะไม่มีเวลา และให้เหตุผลว่า มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจนแห่งประเทศไทย ซี.ซี.เอฟ ช่วยเหลือด้านการเงินจึงนำเงินมาว่าจ้างคนทำอาหาร จากเหตุผลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ผู้ดูแลเด็กเองก็ยังไม่เห็นความสำคัญของผู้ปกครองที่ต้องมีบทบาทร่วมกันดังกล่าว ผ่องศรี หิรัญชาติ (2530: 126) ได้สรุปผลการวิจัยถึงผลของการไม่ได้รับความร่วมมือกับผู้ปกครองไว้ว่า ปัญหาที่เกิด

จากผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือติดตามพฤติกรรมของเด็ก ไม่ให้ความสนใจไม่เอาใจใส่ การศึกษาของเด็ก ปลดหน้าที่ให้เป็นภาระของครู ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไข ร่วมกัน

ในส่วนของการประสานงานกับผู้ปกครองนั้น นอกจากจะเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กแล้ว ยังอยู่ในความดูแลรับผิดชอบการบริหารงานของกรรมการพัฒนาเด็ก กรรมการสภาตำบลและพัฒนากร หากว่าบุคคลผู้เกี่ยวข้องดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเด็กแล้ว ย่อมเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการประสานความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้ทั้งผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก ให้มองเห็นตามสำคัญของการมีบทบาท ร่วมมือกันในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดียิ่งขึ้น

3. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่ เด็กปฐมวัยเป็นปัญหาทุก ๆ ด้าน ทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ดูแลเด็กเอง ปัญหาที่เกิดจากเด็ก ปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครอง และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับมาก และปานกลาง เมื่อพิจารณารายการที่เป็นปัญหาปรากฏว่า ผู้ดูแลเด็กมีปัญหาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ เทคนิควิธีการสร้างเสริมสุขนิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องโรคที่เกี่ยวข้องกับสุขนิสัยของเด็ก จากปัญหาดังกล่าวเมื่อได้ศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ดูแลเด็กแล้ว พบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มี สถานภาพโสด มีอายุอยู่ในวัย 20-24 ปี และมีเหตุผลที่มาทำงานเพราะรักเด็กถึงร้อยละ 73.39 และเป็นผู้ที่คณะกรรมการคัดเลือกด้วยความสมัครใจถึงร้อยละ 63.31 อีกทั้งมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพราะมาทำงานแต่เช้าเป็นส่วนใหญ่ จากข้อมูลดังกล่าวสามารถมองภาพรวมได้ว่าผู้ดูแลเด็กทั่วไปมีคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่แล้ว ในส่วนของปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว สามารถเสริมสร้างให้กับผู้ดูแลเด็กได้หลายวิธีการ เช่น การให้การอบรมเฉพาะด้านที่เป็นปัญหา การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เด็ก โดยผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์ และวิทยุ รวมทั้งการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับโรคเด็กและการป้องกันเทคนิคการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เป็นต้น วิธีการดังกล่าวจะสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กได้ รวมทั้งมีผลต่อการแก้ปัญหาที่เกิดจากเด็กและผู้ปกครองได้ตามลำดับต่อไป

ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำ และงบประมาณนั้น ถ้าผู้ดูแลเด็กต่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแล้ว ย่อมจะได้รับการร่วมมือสนับสนุนจากผู้ปกครอง คณะกรรมการพัฒนาเด็ก รวมทั้งหน่วยงานของราชการและเอกชน ที่มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดูแลเด็ก

1. ผู้ดูแลเด็กควรศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ผู้ดูแลเด็กควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการสร้างเสริมสุขนิสัยอย่างสม่ำเสมอ และในแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมการพัฒนาชุมชน

1. เจ้าหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนในระดับจังหวัดควรได้รับการส่งเสริมความรู้ในด้านนี้ โดยตรง เพื่อให้การนิเทศผู้ดูแลเด็กได้ตรงเป้าหมาย และควรออกตรวจเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา
2. ควรจัดให้มีการอบรมผู้ดูแลเด็กในด้านเทคนิควิธีการสอน รวมทั้งความรู้เฉพาะด้านที่เป็นความต้องการของผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่
3. ควรให้มีการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเด็ก สภาตำบล และผู้ปกครองเด็กเป็นครั้งคราว เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน มีการวางแผนงานและประสานงานขอความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบให้มากที่สุด
4. ผลิตรายการวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษา ความสัมพันธ์ ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของ ผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ควรมีการศึกษา ผลของการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กที่มีต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย
3. ควรมีการศึกษา ผลของการฝึกอบรม ผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital)



ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย